

הַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח

קִדְשׁ. וּרְזוּזִים. כַּרְפֵּס. יוּזִים. מַגִּיד. רְזוּזָה. מוּצִיא. מוּצָה.
בְּרַר. כּוּרָה. שְׁלֹזֵן עוּבָה. אָפִין. בְּרָה. הַלֵּל. גְּרָצָה:

The Complete Pesach Haggadah

with English translation and full instructions on how
to conduct your Pesach Seder.

קדש

Some recite the following paragraph before Kiddush

מזמור לדוד יהוה רעי לא אָחֶסֶר: בְּנֵאוֹת דָּשָׂא יִרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנַחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צְדָק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֶלֶף בְּגִיָּא צְלֵמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אֶתָּה עִמָּדִי שְׁבֻטְךָ וּמִשְׁעֲנֹתֶךָ הֵמָּה יְנַחֲמֵנִי: תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שַׁלְחֹן נֶגֶד צַרְרֵי דְשַׁנַּת בְּשֶׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסֵי רוּיָהּ: אֵךְ טוֹב וְחֹסֵד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיֵּי וְשַׁבְּתֵי בְּבֵית יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:

If the night of the Seder falls on Shabbat, begin here:

יוֹם הַשְּׁשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם.
וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ
כִּי בּו שְׁבַת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

If the night of the Seder falls on a weeknight, begin here. Have in mind the second cup of wine as well.

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה מְקֻרְאֵי קֹדֶשׁ, אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

(וַיִּדְבַר מֹשֶׁה אֶת מַעַדֵי יְהוָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל)

סִבְרֵי מְרֻנָּן: (לְחַיִּים)

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

Add the words in parentheses on Shabbat

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ מִכָּל עַם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה, (שְׁבֻטוֹת לְמִנוּחָה וּ) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים
וְזִמְנִים לְשִׁשׁוֹן, אֶת יוֹם (הַשְּׁבֻט הַזֶּה וְאֶת יוֹם) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, וְאֶת יוֹם טוֹב מְקֻרָא קֹדֶשׁ
הַזֶּה, זְמַן חֲרוּתְנוֹ בְּאַהֲבָה, מְקֻרָא קֹדֶשׁ, זְכוֹר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. כִּי בְנוּ בְּחֻרָתָ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָ
מִכָּל הָעַמִּים, (וְשְׁבֻטוֹת וּ) מוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (בְּאַהֲבָה וּבְרֻצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁשׁוֹן הַנְּחֻלָּתָנוּ. בְּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה, מְקַדֵּשׁ (הַשְּׁבֻט וּ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.

On Saturday night, add the following two blessings.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל, וּבֵין אֹר לְחֹשֶׁךְ, וּבֵין
יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בֵּין קֹדֶשׁ שְׁבַת לְקֹדֶשׁת יוֹם
טוֹב הַבְּדִלָּתָ, וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשִּׁשָּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה הַקֹּדֶשׁת. הַבְּדִלָּתָ וְהַקֹּדֶשׁת אֶת
עִמָּד יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשׁתָּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

On all nights, conclude with this blessing while having in mind the mitzvot of Matza, Maror and Sefirat Ha'Omer.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחֲחִינוּ וְקִיְמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean must drink again.

KADESH

Some recite the following paragraph before Kiddush

A Psalm by David. HASHEM is my shepherd, I shall not lack. In lush meadows He lays me down, beside tranquil waters He leads me. He restores my soul. He leads me on paths of righteousness for His Name's sake. Though I walk in the valley overshadowed by death, I will fear no evil, for You are with me. You rod and Your staff, they comfort me. You prepare a table before me in view of my tormentors. You anointed my head with oil, my cup overflows. May only goodness and kindness pursue me all the days of my life, and I shall dwell in the House of HASHEM for long days.

If the night of the Seder falls on Shabbat, begin here:

The sixth day. Thus the heaven and the earth were finished, and all their array. By the seventh day God completed His work which He had done, and He abstained on the seventh day from all His work which He had done. God blessed the seventh day and sanctified it because on it He abstained from all His work which God created to make.

If the night of the Seder falls on a weeknight, begin here. Have in mind the second cup of wine as well.

These are the festivals of God, holy convocations, that you are to designate them in their times. (And Moshe spoke about the festivals to the children of Israel)
Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who creates the fruit of the vine.

Add the words in parentheses on Shabbat

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who sanctified us from among all peoples, exalted us above all tongues, chose us and made us great, desired us and glorified us. And You, HASHEM our God, lovingly give us (Sabbaths for rest), festivals for happiness and holidays and seasons for rejoicing, (this day of rest), this holiday, a holy convocation, this day of the Festival of Matzot, the season of our freedom, with love, a remembrance of the Exodus from Egypt: for You have chosen us and sanctified us from all peoples, and Your holy festivals You granted us (with love and will) and with happiness and rejoicing.

Blessed are You HASHEM, (Who sanctifies the Sabbath), Israel, and the seasons.

On Saturday night, add the following two blessings.

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who creates lights of fire.

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who distinguishes between holy and secular, and between light and darkness, and between Israel and the Gentiles, and between the seventh day and the six days of work. Blessed are You HASHEM, Who distinguishes between holy and holy.

On all nights, conclude with this blessing while having in mind the mitzvot of Matza, Maror and Sefirat Ha'Omer.

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who has given us life, and sustained us, and brought us to this season.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean must drink again.

URHATZ

Wash hands the same way you would wash before a meal, however no blessing is recited. One should refrain from talking until after he eats the Karpas.

KARPAS

Dip a small piece of celery (less than *kezayit*) into saltwater or vinegar, bless *Bore Peri Ha'Adama* while having in mind Karpas and Maror and recite the following blessing:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who creates the fruit of the earth.

EAT THE KARPAS WITHOUT LEANING.

YAHATZ

The head of the household breaks the middle Matza into two pieces. He sets aside the larger piece for the Afikoman and returns the smaller piece back in between the top and bottom Matza. It is the custom of Moroccan Jewry to recite the following words in Arabic prior to cracking the Matza.

This is how God split the sea into twelve paths when our ancestors went out of Egypt by the hand of our master and prophet Moshe, son of Amram, may peace be upon him. Just as God redeemed and saved our ancestors from slavery, in this same manner God will take us out of our current exile, let us say, Amen.

MAGID

It is customary among North African Jews to sing the following statement as the head of the household raises the Seder Plate above the heads of those seated around the table.

In haste we left Egypt. This is the bread of affliction. We are free men!

HA LAHMA ANYA

The Matzot are uncovered and raised as we say the following paragraph.

This is the bread of affliction, which our ancestors who left the land of Egypt ate. Whoever is hungry, let him come and eat; whoever is in need of a Passover Seder, let him come and celebrate with us. This year we are here; next year, may we be in the Land of Israel. This year we are slaves; next year, may we be free men.

MA NISHTANA

The Seder Plate is removed from the table and the second cup is poured. The child then asks the questions of "Ma Nishtana." If one has no child, his wife asks him; if one has no wife, the participants ask each other, even if they are all learned; if one is alone, he asks himself:

What distinguishes this night from all other nights?

On all other nights, we do not dip even once; but tonight, we dip twice.

On all other nights, we eat leavened bread and Matza; but tonight, all is Matza.

On all other nights, we eat any vegetable; but tonight, we eat Maror.

On all other nights, we eat sitting or reclining; but tonight, we all recline.

עבדים היינו

The Seder Plate is returned to the table and the Matzot are uncovered.

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יהוה אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, עדין אנחנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספור ביציאת מצרים. וכל המרבה לספור ביציאת מצרים הרי זה משבח.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. שנאמר, "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייד". ימי חייד - הימים, כל ימי חייד - הלילות. וחכמים אומרים: ימי חייד - העולם הזה, כל ימי חייד - להביא לימות המשיח.

ארבעת הבנים

ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר? - מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו אתכם? אף אתה אומר לו כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר? - מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. ואילו היה שם, לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר? - מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים.

יכול מראש חדש? תלמוד לומר: ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: "בעבור זה". "בעבור זה", לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מנחים לפניך.

מתחילה

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, שנאמר: ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר יהוה אלהי ישראל: בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ואתן ליצחק את יעקב ואת עשיו. ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים.

AVADIM HAYINU

The Seder Plate is returned to the table and the Matzot are uncovered.

We were slaves to Pharaoh in Egypt; but God took us out from there, with a strong hand and an outstretched arm. And had the Holy One, blessed be He, not taken our ancestors out of Egypt--we, our children, and our children's children would still be enslaved to Pharaoh in Egypt. Therefore, even if we are all wise, all men of understanding, all well versed in the Torah--we would still be commanded to tell about the Exodus from Egypt; and whoever tells about it at length is worthy of praise.

Once Rabbi Eliezer, Rabbi Yehoshua, Rabbi Elazar ben Azariah, Rabbi Akiva and Rabbi Tarfon were all celebrating the Seder in B'nai Berak. And they told the story of the Exodus from Egypt the entire night, until their students came and told them, "our masters, the time has come for the morning recital of Shema`!"

Rabbi Elazar ben Azariah said to them, "Behold, I am like a man of seventy years of age, but I never merited having the story of the Exodus told at night until ben Zoma expounded what is written in "that you may remember the day when you came forth out of the land of Egypt all the days of Your life" (Deuteronomy 16,3)--"the days of Your life", that is the days; "all the days of Your life", the nights as well. And the Sages say "the days of Your life", this world; "all the days of Your life", the world to come in the days of the Messiah.

THE FOUR SONS

Blessed be the Omnipresent Who gave Torah to his people Israel, blessed be He. The Torah speaks of four sons--one wise, one wicked, one simple, and one who does not know how to ask.

The wise one--what does he say? "What are the testimonies, and the statutes and the laws that HASHEM our God commanded you?" (Deuteronomy 6,20). So you tell him about the laws of Pesach, that one may not eat anything whatsoever after the Pesach sacrifice.

The wicked one--what does he say? "What is this service to you?" (Exodus 12,26). "To you", and not to him. And since he excluded himself from the people at large, he denies the foundation of our faith. So you blunt his teeth and tell him, "It is because of this that HASHEM acted for me when I came forth out of Egypt" (Exodus 13,8). "For me", and not for him; had he been there, he would not have been redeemed.

The simple son--what does he say? "What is this?" (Exodus 13,14). "Tell him, 'with a strong hand God took us out from Egypt, from the house of slavery'" (ibid.).

As for the one who does not know how to ask, you must begin for him, as it is written "and you shall tell Your son in that day, saying: It is because of this that HASHEM acted for me when I came forth out of Egypt" (Exodus 13,8). "And you shall tell your son", perhaps we can begin from the beginning of the month [of Nisan]? The Torah teaches "on that day" [on the day of the Exodus]. If "on that day", perhaps we can begin while it is still day? The Torah teaches "because of this", to teach only when the Matza and Maror are placed before you.

MI'TEHILA

At first, our ancestors were idol worshippers; but now, the Omnipresent blessed be He has drawn us close to His service, as it is written "And Yehoshua said unto all the people: 'Thus said HASHEM, the God of Israel: Your fathers dwelt of old time beyond the River, even Terah, the father of Avraham, and the father of Nahor; and they served other gods. And I took your father Avraham from beyond the River, and led him throughout all the land of Canaan, and multiplied his seed, and gave him Yitzhak. And I gave unto Yitzhak Yaakov and Esav; and I gave unto Esav mount Seir, to possess it; and Yaakov and his children went down into Egypt'" (Yehoshua 24,2-4).

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ, לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו בבית בין הבתרים, שנאמר: ויאמר לאברהם, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדים וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול.

והיא שעמדה

The Matzot are covered, the cup of wine is raised with the right hand and the following is recited:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

מדרש צא ולמד

The cup is placed back down and we uncover the Matzot.

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר: אדמי אבד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצום ורב.

וירד מצרימה - אנוס על פי הדבר.

ויגר שם - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע אלא לגור שם, שנאמר: ויאמרו אל פרעה, לגור בארץ באנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך, כי כבד הרעב בארץ כנען. ועתה ישובו נא עבדיך בארץ גשן.

במתי מעט - כמו שנאמר: בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, ועתה שמך יהוה אלהיך ככוכבי השמים לרב.

ויהי שם לגוי גדול - מלמד שהיו ישראל מצינים שם.

לגוי גדול עצום - כמו שנאמר: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם.

ורב - כמו שנאמר: רבבה כצמח השדה נתתיך, ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים, שדים נלנו ושרך צמח, ואת ערם ועריה. ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיה, ואמר לך בדמיה חיי, ואמר לך בדמיה חיי.

וירעו אתנו המצרים ויענונו, ויתנו עלינו עבדה קשה.

וירעו אתנו המצרים - כמו שנאמר: הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו, ונלחם בנו ועלה מן הארץ.

ויענונו - כמו שנאמר: וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם, ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פתם ואת רעמסס.

ויתנו עלינו עבדה קשה - כמו שנאמר: ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך.

ונצעק אל יהוה אלהי אבותינו, וישמע יהוה את קלנו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו.

Blessed is He who keeps his promise to Israel his people, may He be blessed! For the Holy One blessed be He calculated the end [of our bondage] in order to fulfill His pledge to Avraham in the covenant 'between the parts', as it is written "And He said unto Abram: 'Know of a surety that Your seed shall be a stranger in a land that is not theirs, and shall serve them; and they shall afflict them four hundred years; and also that nation, whom they shall serve, will I judge; and afterward shall they come out with great substance'" (Genesis 15,13-14).

VEHI SHE'AMDA

The Matzot are covered, the cup of wine is raised with the right hand and the following is recited:

It is this that has stood by our ancestors and us: It is not only one (enemy) that has risen up against us to destroy us; rather, in every generation, they rise against us to annihilate us. But the Holy One blessed be He saves us from their hand.

MIDRASH TZE U'LMAD

The cup is placed back down and we uncover the Matzot.

Go out and learn what Lavan the Aramean sought to do to Yaakov our father! Pharaoh the evil only decreed against the males, but Lavan sought to uproot everything, as it is written "A wandering Aramean was my father" [while this makes little sense in English, the free word order of Hebrew and ambiguity of the verb "oved" can be stretched somewhat to mean that an Aramean Lavan tried to cause the loss of Yaakov] "and he went down into Egypt, and sojourned there" (Deuteronomy 26,5). This teaches that he did not descend to live there permanently, but rather temporarily, "And they said unto Pharaoh: 'To sojourn in the land are we come; for there is no pasture for Your servants' flocks; for the famine is sore in the land of Canaan. Now therefore, we pray You, let Your servants dwell in the land of Goshen'" (Genesis 47,4).

Few in number--as it is written "Your fathers went down into Egypt with threescore and ten persons; and now HASHEM Your God has made You as the stars of heaven for multitude" (Deuteronomy 10,22).

And he became there a nation--this teaches that Israel were distinguishable from others there. Great, powerful--"And the children of Israel were fruitful, and increased abundantly, and multiplied, and waxed exceeding mighty; and the land was filled with them" (Exodus 1,7).

And populous--as it is written "I cause You to increase, even as the growth of the field. And you didst increase and grow up, and you came to excellent beauty: Your breasts were fashioned, and Your hair was grown; yet you were naked and bare" (Ezekiel 16,7).

And the Egyptians dealt ill with us--as it is written "come, let us deal wisely with them, lest they multiply, and it come to pass, that, if we happen to be at war, they also join themselves unto our enemies, and fight against us, and get them up out of the land" (Exodus 1,10).

And afflicted us -- as it is written "Therefore they set over them taskmasters to afflict them with their burdens. And they built for Pharaoh store-cities, Pithom and Raamses" (Exodus 1,11)

And laid upon us hard bondage--as it is written "And the Egyptians made the children of Israel to serve with rigour" (Exodus 1,13).

And we cried unto HASHEM, the God of our fathers, and HASHEM heard our voice and saw our affliction, and our toil, and our oppression.

וּנְצַעַק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיִּאָּנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קִלְנוֹ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב.

וַיִּרְא אֶת עַנְיָנוּ - זוֹ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים.

וְאֶת עַמְלָנוּ - אֱלוֹ הַבְּנִים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּצּוּ פְּרַעֲה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר, כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאָרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ, וְכָל הַבֵּת תַּחְוִין.

וְאֶת לַחֲצֵנוּ - זֶה הַדַּחֲק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים אֹתָם.

וַיִּוָּצְאוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה, וּבַמְרָא גָדֹל, וּבְאִתּוֹת וּבַמִּפְתִּים.

וַיִּוָּצְאוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה, וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים, אֲנִי יְהוָה.

וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה - אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ.

וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם - אֲנִי וְלֹא שָׂרָף.

וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים - אֲנִי וְלֹא שְׁלִיחַ.

אֲנִי יְהוָה - אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר.

בְּיַד חֲזָקָה - זוֹ הַדְּבָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: הִנֵּה יַד יְהוָה הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשֹׁדָה, בְּסוּסִים, בְּחֲמֹרִים, בְּגַמְלִים, בְּבִקְרָ וּבַצֹּאן, דָּבָר כְּבֹד מֵאֹד.

וּבְזֹרַע נְטוּיָה - זוֹ הַחֲרָב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַחֲרַבּוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם.

וּבַמְרָא גָדֹל - זֶה גְלוּי שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: אוֹ הַנֶּסֶה אֱלֹהִים לְבֹא לְקַחַת לוֹ גוֹי מִקְרֵב גוֹי, בְּמִסַּת בְּאִתּוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה, וּבְיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה, וּבַמְרָאִים גְּדֹלִים, כָּלֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֵם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ.

וּבְאִתּוֹת - זֶה הַמְּטָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵת הַמְּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאִתּוֹת.

עשרת המכות

The custom is pour from a glass of wine into a vessel three times when the words *Dam VaEsh VeTimrot Ashan* are said. Then, we pour an additional ten times for each of the Ten Plagues. Finally, the wine is poured three more times when the acronym of *DeTzach Adash B'Achav* is said, for a total of sixteen times. The wine poured into this vessel should be discarded immediately.

וּבַמִּפְתִּים - זֶה הַדָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ, דָּם, וְאֵשׁ, וְתִמְרוֹת עֵשֶׂן. דָּבָר אַחֵר: בְּיַד חֲזָקָה - שְׁתִּים, וּבְזֹרַע נְטוּיָה - שְׁתִּים, וּבַמְרָא גָדֹל - שְׁתִּים, וּבְאִתּוֹת - שְׁתִּים, וּבַמִּפְתִּים - שְׁתִּים. אֱלוֹ עֶשֶׂר מִפְּתוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלוֹ הֵן: דָּם. צְפַרְדֵּי. כְּנִים. עֲרוּב. דָּבָר. שְׁחִין. בְּרַד. אֲרָבָה. חֲשֵׁךְ. מַכַּת בְּכוֹרוֹת.

And we cried unto HASHEM, the God of our fathers--as it is written "And it came to pass in the course of those many days that the king of Egypt died; and the children of Israel sighed by reason of the bondage, and they cried, and their cry came up unto God by reason of the bondage" (Exodus 2,23).

And HASHEM heard our voice--as it is written "And God heard their groaning, and God remembered His covenant with Avraham, with Yitzhak, and with Yaakov" (Exodus 2,24).

And saw our affliction--the disruption of marital life, as it is written "And God saw the children of Israel, and God took cognizance of them" (Exodus 2,25).

And our toil--these are the sons, as it is written "Every son that is born ye shall cast into the river, and every daughter ye shall save alive" (Exodus 1,22).

And our oppression--this is the duress, as it is written "moreover I have seen the oppression with which the Egyptians oppress them" (Exodus 3,9).

And HASHEM brought us forth out of Egypt--not by means of an angel, not by means of a seraph, not by means of an intermediary--rather the Holy One blessed be He, Himself, in His glory, as it is written "For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgments: I am HASHEM" (Exodus 12,12).

With a mighty hand--this is the plague, as it is written "behold, the hand of HASHEM is upon Your cattle which are in the field, upon the horses, upon the asses, upon the camels, upon the herds, and upon the flocks; there shall be a very grievous murrain" (Exodus 9,3).

And with an outstretched arm--this is the sword, as it is written "having a drawn sword in his hand stretched out over Jerusalem" (I Chronicles 21,16).

And with great terribleness--this is the revelation of the Divine presence, as it is written "Or has God assayed to go and take Him a nation from the midst of another nation, by trials, by signs, and by wonders, and by war, and by a mighty hand, and by an outstretched arm, and by great terrors, according to all that HASHEM your God did for you in Egypt before thine eyes?" (Deuteronomy 4,34).

And with signs--this is the rod, as it is written "And you shall take in Your hand this rod, with which you shall do the signs" (Exodus 4,17).

THE TEN PLAGUES

The custom is pour from a glass of wine into a vessel three times when the words *Dam VaEsh VeTimrot Ashan* are said. Then, we pour an additional ten times for each of the Ten Plagues. Finally, the wine is poured three more times when the acronym of *DeTzach Adash B'Achav* is said, for a total of sixteen times. The wine poured into this vessel should be discarded immediately.

And with wonders--this is the blood, as it is written "And I will shew wonders in the heavens and in the **earth, blood, and fire, and pillars of smoke**" (Joel 3,3).

Another interpretation [of the above verse]: "with a mighty hand"--two; "and with an outstretched arm"--two; "and with great visions"--two; "and with signs"--two; "and with wonders"--two. These are the ten plagues that the Holy One blessed be He brought on Egypt: **Blood, frogs, lice, wild beasts, plague, boils, hail, locusts, darkness, and slaying of the firstborn.**

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים: דצ"ד. עד"ש. באח"ב.

רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצריים במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה: אצבע אלהים היא. ועל הים מה הוא אומר? וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יהוה במצרים, וייראו העם את יהוה, ויאמינו ביי ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע? עשר מכות. אמור מעתה: במצרים לקו עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות.

רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים היתה של ארבע מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה - אחת, וזעם - שתיים, וצרה - שלש, משלחת מלאכי רעים - ארבע. אמור מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות.

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו - אחת, עברה - שתיים, וזעם - שלוש, וצרה - ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אמור מעתה: במצרים לקו חמשים מכות, ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות.

כמה מעלות טובות

כמה מעלות טובות למקום עלינו!

אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, דיינו.

אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם, דיינו.

אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם, דיינו.

אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם, דיינו.

אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים, דיינו.

אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה, דיינו.

אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרינו בתוכו, דיינו.

אלו שקע צרינו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, דיינו.

אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן, דיינו.

אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת, דיינו.

אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני, דיינו.

אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, דיינו.

Rabbi Yehuda coined an abbreviation for them using their Hebrew initials: "detzach `adash be'achav".

Rabbi Yosi the Gallilean said: How do you know that the Egyptians were stricken by ten plagues in Egypt, and then were struck by fifty plagues at the sea?

In Egypt it says of them, "The magicians said to Pharaoh `This is the finger of G-d.' At the sea it says, "Israel saw the great hand that HASHEM laid against Egypt; and the people feared HASHEM, and they believed in HASHEM and in His servant Moshe." Now, how often were they smitten by `the finger'? Ten plagues! Thus you must conclude that in Egypt they were smitten by ten plagues, at the sea they were smitten by fifty plagues!

Rabbi Eliezer said: How do we know that each individual plague which the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians in Egypt consisted of four plagues?

For it is said: "He sent against them His fierce anger, fury, and indignation, and trouble, a discharge of messengers of evil": `Fury,' is one; `Indignation,' makes two; `Trouble,' makes three; `Discharge of messengers of evil,' makes four. Thus you must now say that in Egypt they were struck by forty plagues, and at the sea they were stricken by two hundred plagues.

Rabbi Akiva said: How do we know that each individual plague which the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians in Egypt consisted of five plagues?

For it is said: "He sent against them his fierce anger, fury, and indignation, and trouble, a discharge of messengers of evil": "His fierce anger," is one; "fury," makes two; "indignation," makes three; "trouble," makes four; "discharge of messengers of evil," makes five. Thus you must now say that in Egypt they were struck by fifty plagues, and at the sea they were stricken by two hundred and fifty plagues.

KAMA MA'ALOT TOVOT - DAYENU

How many levels of favors has the Omnipresent One bestowed upon us!

If He had brought us out from Egypt, and had not carried out judgments against them Dayenu, it would have sufficed us!

If He had carried out judgments against them, and not against their idols Dayenu, it would have sufficed us!

If He had destroyed their idols, and had not smitten their first-born Dayenu, it would have sufficed us!

If He had smitten their first-born, and had not given us their wealth Dayenu, it would have sufficed us!

If He had given us their wealth, and had not split the sea for us Dayenu, it would have sufficed us!

If He had split the sea for us, and had not taken us through it on dry land Dayenu, it would have sufficed us!

If He had taken us through the sea on dry land, and had not drowned our oppressors in it Dayenu, it would have sufficed us!

If He had drowned our oppressors in it, and had not supplied our needs in the desert for forty years Dayenu, it would have sufficed us!

If He had supplied our needs in the desert for forty years, and had not fed us the manna Dayenu, it would have sufficed us!

If He had fed us the manna, and had not given us the Shabbat Dayenu, it would have sufficed us!

If He had given us the Shabbat, and had not brought us before Mount Sinai Dayenu, it would have sufficed us!

If He had brought us before Mount Sinai, and had not given us the Torah Dayenu, it would have sufficed us!

אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל, דיינו.
אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית המקדש, דיינו.

על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: הוציאנו ממצרים, עשה בהם שפטים, עשה באלהיהם, הרג את בכוריהם, נתן לנו את ממונם, קרע לנו את הידים, העבירנו בתוכו בחרבה, שקע צרינו בתוכו, ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, האכילנו את המן, נתן לנו את השבת, קרבנו לפני הר סיני, נתן לנו את התורה, הכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

רבן גמליאל - שלושה דברים בפסח

רבן גמליאל היה אומר: כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: **פסח, מצה, ומרור.**

DO NOT lift up the shank bone.

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש קיים, על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: ואמרתם זבח פסח הוא ליי, אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים, ואת בתינו הציל. ויקד העם וישתחוו.

Take the broken Matza in the middle, show it everyone and say the following:

מצה זו שאנחנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, עד שנגלה עליהם מלך המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם מיד, שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם.

Take the Maror from the Seder Plate, show it to everyone and say the following:

מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר: ומררו את חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה, את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך.

בכל דור ודור חיב אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים. שלא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמם, שנאמר: ואותנו הוציא משם, למען הביא אותנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו.

לפיכך

Cover the Matzot and lift the cup of wine until we conclude the blessing with *Ga'al Yisrael*.

לפיכך אנחנו חיבים, להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, ולקלס, למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו. הוציאנו מעבדות לחרות, ומשעבוד לגאולה, ומיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה. ונאמר לפניו הללויה.

If He had given us the Torah, and had not brought us into the land of Israel Dayenu, it would have sufficed us!

If He had brought us into the land of Israel, and had not built for us the Beit HaBechirah (Chosen House; the Beit HaMikdash) Dayenu, it would have sufficed us!

Thus how much more so should we be grateful to the Omnipresent One for the doubled and redoubled goodness that He has bestowed upon us; for He has brought us out of Egypt, and carried out judgments against them, and against their idols, and smote their first-born, and gave us their wealth, and split the sea for us, and took us through it on dry land, and drowned our oppressors in it, and supplied our needs in the desert for forty years, and fed us the manna, and gave us the Shabbat, and brought us before Mount Sinai, and gave us the Torah, and brought us into the land of Israel and built for us the Bet Habechirah to atone for all our sins.

RABBAN GAMLIEL – THE THREE ITEMS ON PESAH

Rabban Gamliel would say: Whoever does not say the following three things on Pesach has not fulfilled his obligation: the **Pesach sacrifice, Matza, and Maror.**

DO NOT lift up the shank bone.

The Pesach sacrifice that our ancestors would eat during the time the Temple stood--what is its reason? Because the Omnipresent passed over our ancestors' houses in Egypt, as it is written "that ye shall say: It is the sacrifice of HASHEM's passover, for that He passed over the houses of the children of Israel in Egypt, when He smote the Egyptians, and delivered our houses." And the people bowed the head and worshipped" (Exodus 12,27).

Take the broken Matza in the middle, show it everyone and say the following:

This Matza that we eat--what is its reason? Because our ancestors' dough did not have time to leaven before the King of Kings blessed be He revealed Himself to them and redeemed them, as it is written "And they baked unleavened cakes of the dough which they brought forth out of Egypt, for it was not leavened; because they were thrust out of Egypt, and could not tarry, neither had they prepared for themselves any victual" (Exodus 12,39).

Take the Maror from the Seder Plate, show it to everyone and say the following:

This Maror we eat--what is its reason? Because the Egyptians embittered the lives of our ancestors in Egypt, as it is written "And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigour" (Exodus 1,14).

In every generation, a person is obligated to show himself as if he had left Egypt: for He did not redeem only our ancestors, but even us as well, as it is written "And He brought us out from thence, that He might bring us in, to give us the land which He swore unto our fathers" (Deuteronomy 6,23).

LEFICHACH

Cover the Matzot and lift the cup of wine until we conclude the blessing with *Ga'al Yisrael.*

Therefore we are obligated to thank, praise, laud, glorify, exalt, magnify, adore, and give eternal honor to the One who did all these miracles for us and for our ancestors, and took us out from slavery to freedom, from servitude to redemption, from sorrow to happiness, from mourning to festivity, and from deep darkness to great light; let us say before Him, Halleluyah!

חצי ראשון של ההלל

הַלְלוּיָהּ. הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה. יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמְזֶרֶח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ מִהַלֵּל שֵׁם יְהוָה. רַם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיחַ לְשַׁבָּת, הַמְשַׁפִּיל לְרֵאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. מְקִימֵי מַעְפָּר דָּל, מְאַשְׁפֵּת יָרִים אָבִיוֹן. לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, אִם הַבָּנִים שָׁמְחָה הַלְלוּיָהּ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעַז. הִיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְשֻׁלוֹתָיו. הֵיִם רָאָה וַיִּנָּס, הִירְדָן יָסַב לְאַחֹר. הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת - כְּבָנִי צֶאֱנָן. מַה לָּךְ הֵיִם כִּי תִנּוֹס, הִירְדָן - תִּסָּב לְאַחֹר? הֶהָרִים - תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת - כְּבָנִי צֶאֱנָן? מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אָרֶץ, מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהֶפְכִי הַצּוּר אֶגֶם מִיָּם, חֲלָמִישׁ - לְמַעַיְנו מִיָּם.

ברכת אשר גאלנו

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהַגִּיעָנוּ הַלִּילָה הַזֶּה לְאֹכֵל בּוֹ מִצָּה וּמְרוֹר. כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הַגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִגְדֵי עִירָךְ, וְשָׂשׂוֹן בְּעִבּוּדְתֶךָ. וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּתֵנוּ נִפְשָׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean, must drink again.

רחצה

Wash hands and recite the following blessing:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

מוציא

Take all three Matzot (the broken one in between the two full ones) and recite the following blessing:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ.

FIRST PART OF HALLEL

Psalms 113:

- 1 Halleluyah. Praise, O servants of HASHEM, praise the name of HASHEM.
- 2 Blessed be the name of HASHEM from this time forth and forever.
- 3 From the rising of the sun unto the going down thereof HASHEM'S name is to be praised.
- 4 HASHEM is high above all nations, His glory is above the heavens.
- 5 Who is like unto HASHEM our God, that is enthroned on high,
- 6 That looks down low upon heaven and upon the earth?
- 7 Who raises up the poor out of the dust, and lifts up the needy out of the dunghill;
- 8 That He may set him with princes, even with the princes of His people.
- 9 Who makes the barren woman to dwell in her house as a joyful mother of children.

Halleluyah.

Psalms 114:

- 1 When Israel came forth out of Egypt, the house of Yaakov from a people of strange language;
- 2 Yehuda became His sanctuary, Israel His dominion.
- 3 The sea saw it, and fled; the Jordan turned backward.
- 4 The mountains skipped like rams, the hills like young sheep.
- 5 What ails you, O sea, that you fleet? O Jordan, that you turn backward?
- 6 O mountains, that skip like rams; O hills, like young sheep?
- 7 Tremble, you earth, at the presence of HASHEM, at the presence of the God of Yaakov;
- 8 Who turned the rock into a pool of water, the flint into a fountain of waters.

ASHER GE'ALANU BLESSING

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, who redeemed us and redeemed our ancestors from Egypt, and enabled us to reach this night so that we may eat Matza and Maror upon it. So too, may HASHEM our God and the God of our ancestors enable us to reach other festivals and holidays coming to us in peace, celebrating in the rebuilding of Your city and rejoicing in Your service. Then shall we eat of the sacrifices and of the Pesach offerings whose blood shall reach the wall of Your altar to be graciously accepted. Then shall we offer thanks to You with a new song for our redemption and for the deliverance of our souls. Blessed are You HASHEM, who redeems Israel.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean, must drink again.

ROHTZA

Wash hands and recite the following blessing:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who sanctified us with His commandments, and commanded us on washing hands.

MOTZI

Take all three Matzot (the broken one in between the two full ones) and recite the following blessing:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who brings forth bread from the Earth.

מצה

Drop the third (bottom) Matza and recite the following blessing:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מצה.

DIP IN SALT, LEAN LEFT AND EAT AT LEAST ONE *KEZAYIT* (28 grams) WITHIN 4.5 MINUTES.

It is better, however, to try and eat two *kezetim* (56 grams). One who forgot to lean, must eat it again.

מרור

Take a *kezayit* of Maror and dip it into the Haroset. Shake the Haroset off the Maror leaving only a bit and recite the following blessing:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מרור.

EAT NORMALLY WITHOUT LEANING.

כורכ

Take a *kezayit* of Matza from third (bottom) Matza and a *kezayit* of Maror. Wrap them together and then dip into the Haroset. Recite the following paragraph:

מצה ומרור בלא ברכה, זכר למקדש, בימינו יחדש, כהלל הזקן שהיה פורכן ואוכלן
בבת אחת, לקיים מה שנאמר: על מצות ומרורים יאכלוהו.

LEAN LEFT AND EAT THE SANDWICH.

One who forgot to lean is recommended to eat it again, unless it is difficult for him. Ladies who forgot to lean for Korech do not have to eat it again.

שלחן עורך

We now sit and enjoy eating our meal. It is a good custom and proper to eat meat and drink wine during the meal to fulfill the commandment of *Simhat Yom Tov*. One who has distaste for meat and wine may eat anything which brings him joy.

There are some who have the custom to eat a hard-boiled egg and recite the following:

זכר לקרבן חגיגה.

MATZA

Drop the third (bottom) Matza and recite the following blessing:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who sanctified us with His commandments, and commanded us on eating Matza.

DIP IN SALT, LEAN LEFT AND EAT AT LEAST ONE *KEZAYIT* (28 grams) WITHIN 4.5 MINUTES.

It is better, however, to try and eat two *kezetim* (56 grams). One who forgot to lean, must eat it again.

MAROR

Take a *kezayit* of Maror and dip it into the Haroset. Shake the Haroset off the Maror leaving only a bit and recite the following blessing:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who sanctified us with His commandments, and commanded us on eating Maror.

EAT NORMALLY WITHOUT LEANING.

KORECH

Take a *kezayit* of Matza from third (bottom) Matza and a *kezayit* of Maror. Wrap them together and then dip into the Haroset. Recite the following paragraph:

Matza and Maror without a blessing, in remembrance of the Temple, in our days it shall be renewed. Like Hillel the Elder that would wrap them and eat them as one to fulfill what it is written: "With Matzot and Marror shall you eat it."

LEAN LEFT AND EAT THE SANDWICH.

One who forgot to lean is recommended to eat it again, unless it is difficult for him. Ladies who forgot to lean for Korech do not have to eat it again.

SHULHAN ORECH

We now sit and enjoy eating our meal. It is a good custom and proper to eat meat and drink wine during the meal to fulfill the commandment of *Simhat Yom Tov*. One who has distaste for meat and wine may eat anything which brings him joy.

There are some who have the custom to eat a hard-boiled egg and recite the following:

In remembrance of the Korban Hagiga.

צפון

After the meal is finished, the head of the household takes the Matza that was set aside at *Yahatz* along with additional Matza to make up at least one *kezayit* (preferably two *kezetim*) and then recites the following:

זכר לקרבן פסח הנאכל על השבע.

DO NOT DIP IN SALT, LEAN LEFT AND EAT THE AFIKOMAN.

One who forgets to lean does not have to eat the Afikoman again. One may not eat any food or drink after the eating the Afikoman, except for water, coffee or tea. One should ensure to eat the Afikoman before Hatzot (biblical midnight).

ברך

Pour the third cup and recite Birkat HaMazon.

אברכה את יהוה בכל עת תמיד תהלתו בפי: סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם: תהלת יהוה ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד: ואנחנו נברך יה מעתה ועדעולם הללויה: וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יהוה:

We wash our fingertips for *Mayim Aharonim*. If there are more than three adult males, then one is required to perform *Zimun* and recite the following:

המזמן: ברשותכם! (יש אומרים: הב לן ונברך למלכא עלאה קדישא).

עונים: שמים!

המזמן: ברשות מלכא עלאה קדישא (On Shabbat: וברשות שבת מלכתא) (On Yom Tov: וברשות יומא טבא קדישא) (וברשות מורי ורבותי) וברשותכם נברך (אלהינו) שאכלנו משלו.

עונים: ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו (הגדול תמיד) חיינו.

המזמן: ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו (הגדול תמיד) חיינו.

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם האל הזן אותנו ואת העולם כלו בטובו בחרן בחסד בריוח וברחמים רבים. נתן לחם לכל בשר. כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון (תמיד) לעולם ועד. כי הוא אל זן ומפרנס לכל. ושלחנו ערוך לכל. והתקין מחיה ומזון לכל בריותיו אשר ברא ברחמיו וברב חסדיו כאמור. פותח את ידך ומשביע לכליחי רצון. ברוך אתה יהוה הזן את הכל.

נודה לך יהוה אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה ברית ותורה חיים ומזון. על שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים. ועל בריתך שחתמת בבשרנו. ועל תורתך שלמדנו. ועל חקי רצונך שהודעתנו. ועל חיים ומזון שאתה זן ומפרנס אותנו.

ועל הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים את שמך כאמור ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך. ברוך אתה יהוה על הארץ ועל המזון.

TZAFUN

After the meal is finished, the head of the household takes the Matza that was set aside at *Yahatz* along with additional Matza to make up at least one *kezayit* (preferably two *kezetim*) and then recites the following:

In remembrance of the Paschal offering which was eaten when satiated.

DO NOT DIP IN SALT, LEAN LEFT AND EAT THE AFIKOMAN.

One who forgets to lean does not have to eat the Afikoman again. One may not eat any food or drink after the eating the Afikoman, except for water, coffee or tea. One should ensure to eat the Afikoman before Hatzot (biblical midnight).

BARECH

Pour the third cup and recite Birkat HaMazon.

I will bless HASHEM at all times. His praise is always in my mouth. The sum of the matter after all has been heard: Revere Elohim and obey His commandments, for this is the entire purpose of man. My mouth will speak the praise of Adonai, and all flesh will bless the name of His Holiness forever and always. And we will bless God from now until eternity, Halleluyah. And He said to me, "This is the table that is before Adonai."

We wash our fingertips for *Mayim Aharonim*. If there are more than three adult males, then one is required to perform *Zimun* and recite the following:

Leader:

Let us bless Him whose food we have eaten!

The others answer:

Blessed is He whose food we have eaten, and through whose goodness we live!

The leader repeats, saying:

Blessed is He whose food we have eaten, and through whose goodness we live!

If there were ten men or more, the leader opens:

Let us bless our God whose food we have eaten!

The others answer:

Blessed is our God, Whose food we have eaten, and through whose goodness we live!

The leader repeats, saying:

Blessed is our God, Whose food we have eaten, and through whose goodness we live!

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who nourishes the entire world with goodness, with kindness, and with mercy. And whose great goodness we have never lacked and will never lack forever and ever, because He nourishes and provides a livelihood for all--as it is written "You opens Your hand, and satisfies every living thing with favour"--and prepares nourishment for all His creatures that He created. Blessed are You HASHEM, Who nourishes all.

We thank You HASHEM our God, and bless you our King, for having bequeathed our ancestors a delightful, good, and spacious Land, a Covenant and Torah; for taking us out of the land of Egypt, and redeeming us from the house of slavery, for Your Torah which You taught us, for the laws of Your will which You made known to us. And for all of them, HASHEM our God, we thank You and bless Your name--as it is written "And you shall eat and be satisfied, and bless HASHEM Your God for the good land which He has given You". Blessed are You HASHEM, for the Land and for the nourishment.

רחם יהוה אלהינו עלינו ועל ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל הר ציון משכן כבודך. ועל היכלך. ועל מעונך. ועל דבירך. ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. אבינו! רענו. זוננו. פרנסנו. כלכלנו. הרויחנו הרוח לנו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יהוה אלהינו לידי מתנות בשר ודם. ולא לידי הלואתם. אלא לידך המלאה והרחבה. העשירה והפתוחה. יהי רצון שלא נבוש בעולם הזה. ולא נפלים לעולם הבא. ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימינו.

Shabbat: רצה והחליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי. השבת הגדול והקדוש הזה. כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך. נשבות בו וננוח בו ונתענג בו כמצות חקי רצונך. ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו. והראנו בנחמת ציון במהרה בימינו. כי אתה הוא בעל הנחמות. והגם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא שכחנו. אל תשכחנו לנצח ואל תזנחנו לעד. כי אל מלך (גדול וקדוש) [נוסח אחר: חנון ורחום] אתה.

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבוא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו וזכרון אבותינו, זכרון ירושלים עירך, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפליטה לטובה, לחן לחסד ולרחמים, לחיים טובים ולשלום, ביום חג המצות הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה, לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה, ופקדנו בו לברכה, והושיענו בו לחיים טובים, בדבר ישועה ורחמים. חוס וחנו וחסד ורחמים ורחם עלינו, והושיענו כי אליך עינינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה.

ותבנה ירושלים עירך במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה בונה ירושלים. (בלחש: אמן).

If one forgot the paragraph of *Retze* on Shabbat and remembered before the start of the next blessing he may recite the following in its place:

(ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. ברוך אתה יהוה, מקדש השבת.)

If one forgot the paragraph of *Yaale VeYavo* and remembered before the start of the next blessing he may recite the following in its place:

(ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, שנתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה, את יום (השבת הזה ואת יום) חג המצות הזה, את יום טוב מקרא קדש הזה. ברוך אתה יהוה, מקדש ישראל והזמנים.)

If one forgot the paragraph of *Retze* on Shabbat and *Yaale VeYavo* and remembered before the start of the next blessing he may recite the following in its place:

(ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית, וימים טובים לששון ולשמחה, את יום חג המצות הזה. ברוך אתה יהוה, מקדש השבת וישראל והזמנים.)

Otherwise, continue here:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, (לעד) האל אבינו, מלפנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, קדושו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לכל, שבכל יום ויום הוא היטיב לנו, הוא מיטיב לנו, הוא ייטיב לנו, הוא גמלנו, הוא גומלנו, הוא יגמלנו לעד חן וחסד ורחמים וריוח והצלה וכל טוב.

הרחמן הוא ישתבח על כסא כבודו.
הרחמן הוא ישתבח בשמים ובארץ.

Have mercy, HASHEM our God, on Israel Your people, and on Jerusalem Your city, and on Zion the dwelling place of Your glory, and on the great and holy House that is called by Your name. Our father, look after us, feed us, nourish us, sustain us, relieve us, and swiftly grant us relief from all our troubles. HASHEM, Our God, do not make us dependant on gifts from men of flesh and blood, nor their loans, since their gifts are miniscule and their shame is great. Rather may we be dependant only upon Your hand that is full, bountiful, rich, and open – that we never be shamed in this world or humiliated in the World to Come. And may You return the kingdom of the house of David, Your anointed one, to its rightful place soon in our days.

On Shabbat: HASHEM, our God, find favour and empower us in fulfilling Your commandments and through the commandment to observe the seventh day – this great and holy Shabbat. For this day is great and holy before You; we cease on it and rest on it, with love, in accordance with the commanded statutes of Your will. And may there not be any distress, grief, or groaning on our day of rest. And show us the consolation of Tziyon soon in our days, because You are the Master of consolations. And although we have eaten and drank, we have not forgotten the destruction of Your great and holy House. Do not forget us for eternity, and never abandon us, for you are God, the great and holy King.

Our God and God of our ancestors, may there rise up and come, arrive, be seen, be desired, be heard, be recalled, and be remembered before You our remembrance, the remembrance of our ancestors, the remembrance of Jerusalem Your city, the remembrance of the Messiah son of David your servant, the remembrance of the entire House of Israel before You, for deliverance, for goodness, for grace, for kindness, and for mercy--on this day of holy convocation, on this day of the Feast of Matzot, to be merciful and to save us on it. Remember us, HASHEM our God, on it for good, and recall us on it for a blessing, and save us on it for life, in the matter of salvation and mercy; pity us and be gracious to us, and have mercy on us, and deliver us on it from all distress and grief, and gladden us on it with complete happiness.

And rebuild Jerusalem, the holy city soon, as You have said. Blessed are You HASHEM, Who rebuilds Jerusalem in His mercy. Amen!

If one forgot the paragraph of *Retze* on Shabbat and remembered before the start of the next blessing he may recite the following in its place:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who gave the Sabbath of rest to His people Israel as a sign and as a holy covenant. Blessed are You HASHEM, Who sanctifies the Sabbath.

If one forgot the paragraph of *Yaale VeYavo* and remembered before the start of the next blessing he may recite the following in its place:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who gave holidays to His people Israel for rejoicing and happiness. Blessed are You HASHEM, Who sanctifies Israel and the seasons.

Otherwise, continue here:

Blessed are You, HASHEM, our God, King of the universe, forever the God Who is our Father, our King, our Magnificent One, our Creator, our Redeemer, our Holy One, the Holy One of Yaakov, our Shepherd, the Shepherd of Israel, the Good King Who bestows good to all, that each and every day He did good for us, He does good for us, and He will do good for us. He has rewarded us, He rewards us, and He will reward us forever, with grace, kindness, mercy, relief, rescue, and all that is good. Amen.

May the Compassionate One be praised upon His glorious throne.

May the Compassionate One be praised in heaven and on earth.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דּוֹרִים.
הַרְחַמֵּן הוּא קָרַן לְעַמּוֹ יְרִים.
הַרְחַמֵּן הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְנִצְחַת נִצְחִים.
הַרְחַמֵּן הוּא יִפְרֹסֵנוּ בְּכַבּוּד וְלֹא בְּבִזּוּי, בְּהִתֵּר וְלֹא בְּאִסּוּר, בְּנִחַת וְלֹא בְּצַעַר.
הַרְחַמֵּן הוּא יִתֵּן שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה רְחוּחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִצְלִיחַ אֶת דַּרְכֵינוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבֵּר עַל גְּלוֹת מִהֲרָה מֵעַל צְוֹאֲרֵנוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יוֹלִיכֵנוּ מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת בְּאַרְצֵנוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִרְפָּאֵנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְפוּאָת הַנְּפֶשׁ וְרְפוּאָת הַגּוּף.
הַרְחַמֵּן הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת יְדוֹ הַרְחֵבָה.
הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בְּשֵׁמוֹ הַגְּדוֹל, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכָל מַפְלָל כָּל, כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ יַחַד בְּרָכָה שְׁלֵמָה, וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן.
הַרְחַמֵּן הוּא יִפְרֹשׁ עָלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹמוֹ.

Shabbat: הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילָנוּ עוֹלָם שְׁכָלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לַחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

Chol HaMoed: הַרְחַמֵּן הוּא יִגְיַעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשְׁלוֹם.

Yom Tov: הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילָנוּ (לְיוֹם) שְׁכָלוֹ טוֹב.

הַרְחַמֵּן הוּא יִטַּע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבֵּתוֹ בְּלִבֵּנוּ וְתִהְיֶה יְרָאתוֹ עַל פְּנֵינוּ לְבִלְתִּי נַחֲטָא, וְיִהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם.

A guest adds the following blessing for the host (and may add to it if he wishes):

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת הַשְּׁלֵחַן הַזֶּה שְׂאֵכְלָנוּ עָלָיו, וְיִסְדֵּר בּוֹ כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם, וְיִהְיֶה כְּשִׁלְחָנוּ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. כָּל רֵעֵב מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל, וְכָל צָמֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁתֶּה, וְאֵל יַחְסֹר מִמֶּנּוּ כָּל טוֹב לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, אָמֵן. הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וּבַעַל הַסַּעֲדָה הַזֹּאת, הוּא וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, בְּבָנִים שְׂיָחִיו וּבְנִכְסִים שְׂיָרְבוּ. בְּרָךְ יְהוֹה חֵילוֹ וּפְעָלָיו יִדְּוֹ תִרְצָה, וְיִהְיוּ נִכְסָיו וּנְכֻסָּיו מְצַלְחִים וְקָרוֹבִים לְעִיר, וְאֵל יִזְדַּקֵּק לְפָנָיו וְלֹא לְפָנָיו שׁוֹם דְּבַר חֲטָא וְהִרְהוֹר עוֹן, שֶׁשׁ וְשִׁמַּח כָּל הַיָּמִים בְּעֵשֶׂר וּכְבוֹד מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם, לֹא יָבוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִכָּלֵם לְעוֹלָם הַבָּא, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן. <

הַרְחַמֵּן הוּא יַחַיֵּנוּ וְיִזְכְּנוּ וְיִקְרַבְנוּ לִימֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. מִגְּדוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכוּתוֹ וְעֵשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ וְדַרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב. נַעַר הֵייתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלֹוֹה וְזָרְעוֹ לְבָרָכָה. מִה שְׂאֵכְלָנוּ יְהִי לְשִׁבְעָה, וּמִה שְׂשִׁיתֵנוּ יְהִי לְרְפוּאָה, וּמִה שְׁהוֹתֵרְנוּ יְהִי לְבָרָכָה, כְּדַכְתִּיב: וְיִתֵּן לְפָנֵיהֶם וְיֵאָכְלוּ וְיִוֹתְרוּ כְּדָבָר יְהוָה. בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֲשֵׂה שְׁמַיִם וְאָרֶץ. בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יְבַטֵּחַ בִּיהוָה וְיִהְיֶה יְהוָה מְבֹטָחוֹ. יְהוָה עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם. עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן.

May the Compassionate One be praised by us in generation after generation.
May the Compassionate One raise the pride of His nation.
May the Compassionate One be glorified by us for all eternity.
May the Compassionate One sustain us with honour and not with shame, with what is permissible and not with what is prohibited, with comfort and not with pain (and with abundance and not with restraint).

May the Compassionate One provide peace between us.
May the Compassionate One send blessing, abundance, and success in all of our undertakings.
May the Compassionate One bring success to our ways.
May the Compassionate One swiftly break the yoke of exile from our necks.
May the Compassionate One quickly lead us upright to our land.
May the Compassionate One heal us with a complete healing – a healing of the soul and the healing of the body.

May the Compassionate One open His bountiful hand for us.
May the Compassionate One bless each and every one of us with His great name. Just as our forefathers – Avraham, Yitzchak and Yaakov – were blessed in everything, from everything, and with everything, so may He bless us all together with a complete blessing, and so may it be His will, and let us say: Amen.

May the Compassionate One spread His shelter of peace over us.

[On Shabbat:](#) May the Compassionate One let us inherit a world that will be entirely Shabbat and a rest for eternal life.

[On Chol HaMoed:](#) May the Compassionate One cause us to reach the other festivals and holy days that are approaching us in peace.

[On Yom tov:](#) May the Compassionate One inherit for us a day that is only good.

May the Compassionate One implant His Torah and a love for Him in our hearts, and may reverence of Him be before us so we avoid sin.

A guest adds the following blessing for the host (and may add to it if he wishes):

May the Compassionate One bless this table upon which we ate, and may He set on it all the world's delicacies. And may it be like the table of our patriarch Avraham. May all who are hungry eat from it, and may all who are thirsty drink from it. (May it not lack all that is good, forever and for all eternity.) May the Compassionate One bless the master of this house and the host of this meal – him, his children, his wife, and all that is his – with children that will not die prematurely, and with possessions that will not run out. May HASHEM bless his wealth and favour the work of his hands. May all his dealings be successful and close at hand, and may no sin or thought of transgression come before him from now until eternity. May he be joyful and happy for all days with wealth and honour forever. May he not be shamed in this world or humiliated in the World to Come. Amen, may it be His will.

May the Compassionate One give us life, make us worthy, and bring us near to the days of the Mashiach, the building of the Bet HaMikdash, and life in the World to Come. He is a tower of salvations for His king and does kindness to His anointed one – to David and to his descendants – for eternity. Young lions may become destitute and hungry, but those who seek HASHEM will not lack all that is good. I was young and I became old, and I have never seen a righteous person abandoned and his children begging for bread. Rather, all day he is gracious and lending, and his children are a blessing. What we ate should be satiating, what we drank should be for health, and what we left over should be for a blessing, as it is written: "And he placed it before them, and they ate and left over as HASHEM has spoken." You are all blessed to HASHEM, Who made heaven and earth. Blessed is the man who trusts in HASHEM, HASHEM will be his security. HASHEM will give strength to His people: HASHEM will bless His people with peace.

He Who makes peace in His heights, may He make peace for us and for all of Israel, and say, Amen.

Recite the blessing on the third cup while having in mind the fourth cup to follow:

כוס ישועות אשא ובשם יהוה אקרא.

סברי מרנן. ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean, must drink again.

הלל נרצה

After drinking the third cup, pour the fourth cup immediately. At this point it is also customary to pour an additional cup for Eliyahu HaNavi. It is placed at the centre of the table and nobody drinks from it. The fourth cup is held throughout the entire recitation of Hallel.

שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו.

שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם. תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה.

לא לנו, יהוה, לא לנו, כי לשמך תן כבוד, על חסדך, על אמתך. למה יאמרו הגוים: אינה נא אלהיהם? ואלהינו בשמים, כל אשר חפץ עשה. עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם. פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו. אזנים להם ולא ישמעו, אף להם ולא יריחון. ידיהם ולא ימישון, רגליהם ולא יהלכו, לא יהגו בגרונם. כמוהם יהיו עשיהם, כל אשר בטח בהם. ישראל בטח ביהוה, עזרם ומגנם הוא. בית אהרן בטחו ביהוה, עזרם ומגנם הוא. יראי יהוה בטחו ביהוה, עזרם ומגנם הוא.

יהוה זכרנו יברך, יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרן. יברך יראי יהוה, הקטנים עם הגדלים. יסוף יהוה עליכם, עליכם ועל בניכם. ברוכים אתם ליי, עשה שמים וארץ. השמים שמים ליי, והארץ נתן לבני אדם. לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה. ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם. הללויה.

אהבתי כי ישמע יהוה, את קולי תחנוני. כי הטה אזנו לי ובימי אקרא. אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני, צרה ויגון אמצא. ובשם יהוה אקרא: אנא יהוה מלטה נפשי! חנון יהוה וצדיק, ואלהינו מרחם. שמר פתאים יהוה, דלתי ולי יהושיע. שובי נפשי למנוחיכי, כי יהוה גמל עלייך. כי חלצת נפשי ממות, את עיני מן דמעה, את רגלי מדחי. אתהלך לפני יהוה בארצות החיים. האמנתי כי אדבר, אני עניתי מאד. אני אמרתי בחפזי: כל האדם כזב.

מה אשיב ליי כל תגמולוהי עלי. כוס ישועות אשא ובשם יהוה אקרא. נדרי ליי אשלם נגדה נא לכל עמו. יקר בעיני יהוה המותה לחסידיו. אנא יהוה כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך, פתחת למוסרי. לך אזבח זבח תודה ובשם יהוה אקרא. נדרי ליי אשלם, נגדה נא לכל עמו. בחצרות בית יהוה, בתוככי ירושלים. הללויה.

Recite the blessing on the third cup while having in mind the fourth cup to follow:

I will lift a cup of salvations, and call out in the name of HASHEM.

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who creates the fruit of the vine.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean, must drink again.

HALLEL/NIRTZA

After drinking the third cup, pour the fourth cup immediately. At this point it is also customary to pour an additional cup for Eliyahu HaNavi. It is placed at the centre of the table and nobody drinks from it. The fourth cup is held throughout the entire recitation of Hallel.

Pour Your wrath upon the nations that do not recognize You and upon kingdoms that do not invoke Your Name. For they have devoured the Yaakov and destroyed His habitation.

Not unto us, O HASHEM, not unto us, but unto Your name give glory, for Your mercy, and for Your truth's sake. Wherefore should the nations say: 'Where is now their God?' But our God is in the heavens; whatsoever pleased Him He has done. Their idols are silver and gold, the work of men's hands. They have mouths, but they speak not; eyes have they, but they see not; They have ears, but they hear not; noses have they, but they smell not; They have hands, but they handle not; feet have they, but they walk not; neither speak they with their throat. They that make them shall be like unto them; yea, every one that trust in them. O Israel, trust you in HASHEM! He is their help and their shield! O house of Aaron, trust in HASHEM! He is their help and their shield! Those that fear HASHEM, trust in HASHEM! He is their help and their shield.

HASHEM has been mindful of us, He will bless He will bless the house of Israel; He will bless the house of Aaron. He will bless them that fear HASHEM, both small and great. HASHEM increase you more and more, you and your children. Blessed be ye of HASHEM who made heaven and earth. The heavens are the heavens of HASHEM; but the earth has He given to the children of men. The dead praise not HASHEM, neither any that go down into silence; But we will bless HASHEM from this time forth and forever. Halleluyah.

I love that HASHEM should hear my voice and my supplications. Because He has inclined His ear unto me, therefore will I call upon Him all my days. The cords of death compassed me, and the straits of the nether-world got hold upon me; I found trouble and sorrow. But I called upon the name of HASHEM: 'I beseech You, O HASHEM, deliver my soul.' Gracious is HASHEM, and righteous; yea, our God is compassionate. HASHEM preserves the simple; I was brought low, and He saved me. Return, O my soul, unto Your rest; for HASHEM has dealt bountifully with you. For you hast delivered my soul from death, mine eyes from tears, and my feet from stumbling. I shall walk before HASHEM in the lands of the living. I trusted even when I spoke: 'I am greatly afflicted.' I said in my haste: 'All men are liars.'

How can I repay unto HASHEM all His bountiful dealings toward me? I will lift up the cup of salvation, and call upon the name of HASHEM. My vows will I pay unto HASHEM, yea, in the presence of all His people. Precious in the sight of HASHEM is the death of His saints. I beseech You, O HASHEM, for I am Your servant; I am Your servant, the son of Your handmaid; You have loosed my bands. I will offer to You the sacrifice of thanksgiving, and will call upon the name of HASHEM. I will pay my vows unto HASHEM, yea, in the presence of all His people; In the courts of HASHEM'S house, in the midst of You, O Jerusalem. Halleluyah.

הִלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת. כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ, וְאַמַּת יְהוָה לְעוֹלָם.
הִלְלוּיָהּ.

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהָרֹן, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

מִן הַמִּצַּר קִרְאתִי יְהוָה, עֲנֵנִי בְמִרְחֹב יְהוָה לִי, לֹא אִירָא - מִה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם. יְהוָה לִי
בְעִזָּרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְשִׁנְאָי. טוֹב לְחַסוֹת בְּיַי מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב לְחַסוֹת בְּיַי מִבְּטַח בְּנֹדִיבִים.
כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם. סְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם. סְבוּנִי
כַּדְבָּרִים, דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם. דַּחַה דְחִיתַנִּי לְנֹפֶל, וַיִּי עֲזָרֵנִי. עֲזֵי
וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים, יְמִין יְהוָה עֲשֶׂה חֵיל. יְמִין
יְהוָה רוֹמְמָה, יְמִין יְהוָה עֲשֶׂה חֵיל. לֹא אָמוֹת כִּי אַחֲיָהּ, וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה. יִסֵּר יִסְרֵנִי יְהוָה,
וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי. פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק, אָבֹא בָם, אוֹדֶה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לִי, צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. (אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה.)

אָבֹן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. (אָבֹן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.)

מֵאֵת יְהוָה הִיְתָה זֹאת הַנִּפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ. (מֵאֵת יְהוָה הִיְתָה זֹאת הַנִּפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ.)

זֶה הַיּוֹם עֲשֶׂה יְהוָה נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בוֹ. (זֶה הַיּוֹם עֲשֶׂה יְהוָה נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בוֹ.)

אָנָּה יְהוָה, הוֹשִׁיעָה נָא. אָנָּה יְהוָה, הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנָּה יְהוָה, הַצְּלִיחָה נָא. אָנָּה יְהוָה, הַצְּלִיחָה נָא.

בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה, בְּרִכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה. (בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה, בְּרִכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה.)

אֵל יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ, אֲסֵרוּ חַג בְּעַבְתֵּימָם, עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. (אֵל יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ. אֲסֵרוּ חַג
בְּעַבְתֵּימָם, עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ.)

אֵלֵי אֶתְּה וְאוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי - אֲרוֹמְמֶךָ. (אֵלֵי אֶתְּה וְאוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי - אֲרוֹמְמֶךָ.)

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ. (הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.)

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

הוֹדוּ לְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

לַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

O praise HASHEM, all ye nations; laud Him, all the peoples. For His mercy is great toward us; and the truth of HASHEM endures forever. Halleluyah.

O give thanks unto HASHEM, for He is good, for His mercy endures forever.' So let Israel now say, for His mercy endures forever, So let the house of Aaron now say, for His mercy endures forever. So let them now that fear HASHEM say, for His mercy endures forever.

Out of my straits I called upon HASHEM; He answered me with great enlargement. HASHEM is for me; I will not fear; what can man do unto me? HASHEM is for me as my helper; and I shall gaze upon them that hate me. It is better to take refuge in HASHEM than to trust in man. It is better to take refuge in HASHEM than to trust in princes. All nations compass me about; verily, in the name of HASHEM I will cut them off. They compass me about, yea, they compass me about; verily, in the name of HASHEM I will cut them off. They compass me about like bees; they are quenched as the fire of thorns;

verily, in the name of HASHEM I will cut them off. You didst thrust sore at me that I might fall; but HASHEM helped me. HASHEM is my strength and song; and He is become my salvation. The voice of rejoicing and salvation is in the tents of the righteous; the right hand of HASHEM doeth valiantly. The right hand of HASHEM is exalted; the right hand of HASHEM doeth valiantly. I shall not die, but live, and declare the works of HASHEM. HASHEM has chastened me sore; but He has not given me over unto death. Open to me the gates of righteousness; I will enter into them, I will give thanks unto HASHEM. This is the gate of HASHEM; the righteous shall enter into it. I will give thanks unto You, for You hast answered me, and are become my salvation. The stone which the builders rejected is become the chief corner-stone. This is HASHEM'S doing; it is marvellous in our eyes. This is the day which HASHEM has made; we will rejoice and be glad in it.

We beseech You, O HASHEM, save now!

We beseech You, O HASHEM, make us now to prosper!

Blessed be he that comes in the name of HASHEM; we bless you out of the house of HASHEM. HASHEM is God, and has given us light; order the festival procession with boughs, even unto the horns of the altar. You are my God, and I will give thanks unto You; You are my God, I will exalt You. O give thanks unto HASHEM, for He is good, for His mercy endures forever.

One does have, however, permission to pour a fifth cup and say over it the "Great Hallel", which is Psalms 136:

- 1 O give thanks unto HASHEM, for He is good, for His mercy endures forever.
- 2 O give thanks unto the God of gods, for His mercy endures forever.
- 3 O give thanks unto HASHEM of lords, for His mercy endures forever.
- 4 To Him who alone doeth great wonders, for His mercy endures forever.
- 5 To Him that by understanding made the heavens, for His mercy endures forever.
- 6 To Him that spread forth the earth above the waters, for His mercy endures forever.
- 7 To Him that made great lights, for His mercy endures forever;

את השמש לממשלת ביום, כי לעולם חסדו.
את הירח וכוכבים לממשלות בלילה, כי לעולם חסדו.
למכה מצרים בכוריהם, כי לעולם חסדו.
ויצא ישראל מתוכם, כי לעולם חסדו.
ביד חזקה ובזרוע נטויה, כי לעולם חסדו.
לגזר ים סוף לגזרים, כי לעולם חסדו.
והעביר ישראל בתוכו, כי לעולם חסדו.
ונער פרעה וחילו בים סוף, כי לעולם חסדו.
למוליק עמו במדבר, כי לעולם חסדו.
למכה מלכים גדלים, כי לעולם חסדו.
ויהרג מלכים אדירים, כי לעולם חסדו.
לסיחון מלך האמרי, כי לעולם חסדו.
ולעוג מלך הבשן, כי לעולם חסדו.
ונתן ארצם לנחלה, כי לעולם חסדו.
נחלה לישראל עבדו, כי לעולם חסדו.
שבשפלנו זכר לנו, כי לעולם חסדו.
ויפרקנו מצרינו, כי לעולם חסדו.
נתן לחם לכל בשר, כי לעולם חסדו.
הודו לאל השמים, כי לעולם חסדו.

נשמת כל חי תברך את שמך יהוה אלהינו ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו
תמיד, מן העולם ועד העולם אתה אל, ומבלעדיך אין לנו (מלך) גואל ומושיע, פודה
ומציל, ועונה ומרחם, בכל עת צרה וצוקה. אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה.

אלהי הראשונים והאחרונים, אלוה כל בריות, אדון כל תולדות, המהלל בכל התשבחות,
המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים. ויהוה אלהים אמת, לא ינום ולא ישן. המעורר
ישנים והמקיץ נרדמים, מחיה מתים, ורופא חולים, פוקח עורים, וזוקף כפופים, המשיח
אלמים, והמפענח נעלמים, ולך לבדך אנחנו מודים.

ואלו פינו מלא שירה כים, ולשוננו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע,
ועינינו מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות, אין
אנחנו מספיקין להודות לך יהוה אלהינו, ולברך את שמך מלכנו, על אחת מאלף אלפי
אלפים ורוב רבי רבבות, פעמים הטובות נסים ונפלאות שעשית עמנו ועם אבותינו.
מלפנים ממצרים גאלתנו יהוה אלהינו, מבית עבדים פדיתנו. ברעב זנתנו, ובשבע
כלכלתנו, מחרב הצלתנו, מדבר מלטתנו, ומחלאים רעים ורבים דליתנו. עד הנה עזרוננו

- 8 The sun to rule by day, for His mercy endures forever;
- 9 The moon and stars to rule by night, for His mercy endures forever.
- 10 To Him that smote Egypt in their first-born, for His mercy endures forever;
- 11 And brought out Israel from among them, for His mercy endures forever;
- 12 With a strong hand, and with an outstretched arm, for His mercy endures forever.
- 13 To Him who divided the Red Sea in sunder, for His mercy endures forever;
- 14 And made Israel to pass through the midst of it, for His mercy endures forever;
- 15 But overthrew Pharaoh and his host in the Red Sea, for His mercy endures forever.
- 16 To Him that led His people through the wilderness, for His mercy endures forever.
- 17 To Him that smote great kings; for His mercy endures forever;
- 18 And slew mighty kings, for His mercy endures forever.
- 19 Sihon king of the Amorites, for His mercy endures forever;
- 20 And Og king of Bashan, for His mercy endures forever;
- 21 And gave their land for a heritage, for His mercy endures forever;
- 22 Even a heritage unto Israel His servant, for His mercy endures forever.
- 23 Who remembered us in our low estate, for His mercy endures forever;
- 24 And has delivered us from our adversaries, for His mercy endures forever.
- 25 Who giveth food to all flesh, for His mercy endures forever.
- 26 O give thanks unto the God of heaven, for His mercy endures forever.

The soul of every living being shall bless Your Name, HASHEM our God, the spirit of all flesh shall always glorify and exalt Your remembrance, our King. From this world to the World to Come, You are God, and other than You we have no king, redeemer, or savior. He who liberates, rescues and sustains, answers and is merciful in every time of distress and anguish, we have no king, helper or supporter but You!

God of the first and the last, God of all creatures, Master of all Generations, Who is extolled through a multitude of praises, Who guides His world with kindness and His creatures with mercy. HASHEM is truth; He neither slumbers nor sleeps. He Who rouses the sleepers and awakens the slumberers. Who raises the dead and heals the sick, causes the blind to see and straightens the bent. Who makes the mute speak and reveals what is hidden. To You alone we give thanks!

Were our mouth as full of song as the sea, and our tongue as full of joyous song as its multitude of waves, and our lips as full of praise as the breadth of the heavens, and our eyes as brilliant as the sun and the moon, and our hands as outspread as the eagles of the sky and our feet as swift as hinds -- we still could not thank You sufficiently, HASHEM our God and God of our forefathers, and to bless Your Name for even one of the thousand, thousands of thousands and myriad myriads of favors, miracles and wonders that you performed for our ancestors and for us. At first You redeemed us from Egypt, HASHEM our God, and liberated us from the house of bondage. In famine You nourished us, and in plenty you sustained us. From sword you saved us; from plague you let us escape; and from severe and enduring diseases you spared us. Until now Your mercy has helped us, and Your kindness has not

רַחֲמֵיךָ וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֲסִדֶיךָ. עַל כֵּן אֲבָרִים שֶׁפִּלְגֶת בָּנוּ, וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַת בְּאַפֵּינוּ, וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמְתָּ בְּפִינוּ, הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׁבְּחוּ, וַיִּפְאֲרוּ, אֶת שִׁמְךָ מִלְּכֵנוּ תָּמִיד. כִּי כָּל פֶּה לֶךָ יוֹדָה, וְכָל לִשׁוֹן לֶךָ תִּשְׁבַּח, וְכָל עֵין לֶךָ תִּצְפֶּה, וְכָל בֶּרֶךְ לֶךָ תִּכְרַע, וְכָל קוֹמָה לִפְנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה, וְהַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ וְהַקְּרָב וְהַכְּלִיּוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ, כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר: כָּל עֲצַמְתִּי תִּאֲמַרְנָה יְהוָה מִי כָמוֹךָ מְצִיל עֲנִי מִחֲזַק מִמֶּנּוּ, וְעֲנִי וְאֲבִיוֹן מִגְּזֵלוֹ. שׁוּעַת עֲנִיִּים אֶתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. וְכָתוּב: רַגְנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה, לִישָׁרִים נְאוּה תִּהְיֶה.

בְּפִי יִשְׁרִים תִּתְרוֹמֵם,

וּבִשְׁפָתַי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ,

וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ,

וּבִקְרָב קְדוּשִׁים תִּתְהַלֵּל.

בְּמַקְהֵלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים לִפְנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפַאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְרֵה, וּלְנַצַּח, עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עֲבָדְךָ מְשִׁיחֶךָ.

וּבְכֵן, יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מִלְּכֵנוּ הָאֵל הַמְּלִיךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי לֶךָ נֶאֱחָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, שִׁיר, וְשִׁבְחָה, הַלֵּל, וְזִמְרָה, עִז, וּמִמְשָׁלָה, נְצַח, גְּדֻלָּה, גְּבוּרָה, תְּהִלָּה, וְתִפְאֵרֶת, קְדוּשָׁה, וּמְלֻכוֹת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, וּמַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל.

יְהַלְלוּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וְחֲסִדֶיךָ וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְעִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרִנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ אֶת שִׁמְךָ כְּבוֹדְךָ. כִּי לֶךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמְךָ נֶאֱחָה לְזַמֵּר, וּמַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְלִיךְ מְהֻלָּל בְּתִשְׁבָּחוֹת.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean must drink the cup again.

Recite Beracha Aharona:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלִיךְ הָעוֹלָם, עַל הַגָּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגָּפֶן, וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְּחֻלַּת לְאֲבוֹתֵינוּ, לְאֹכַל מִפְרֵיהָ וּלְשִׁבְעַת מִטוֹבָהּ. רַחֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמָּךְ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכֵּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מִזְבְּחֶךָ, וְעַל הַיִּכְלֶךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ. וּנְבָרְכֶךָ עָלֶיךָ בְּקְדוּשָׁה וּבְטַהֲרָה (בשבת: וּרְצָה וְהַחֲלִיצֵנוּ בַיּוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׁמְחָנוּ בַיּוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, בַּיּוֹם טוֹב מְקַרָּא קְדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי אַתָּה טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדָה לֶךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָהּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָהּ.

forsaken us. Do not abandon us, HASHEM our God, forever. Therefore the organs that you set within us and the spirit and soul that you breathed into our nostrils, and the tongue that you placed in our mouth - all of them shall thank and bless and praise and glorify, exalt and revere, be devoted, sanctify and declare the sovereignty of Your Name, our King. For every mouth shall offer thanks to You; every tongue shall vow allegiance to You; every knee shall bend to You; every erect spine shall prostrate itself before You; all hearts shall fear You; and all innermost feelings and thoughts shall sing praises to Your name, as it is written: "All my bones shall say, HASHEM who is like You? You save the poor man from one who is stronger than he, the poor and destitute from the one who would rob him."

The outcry of the poor You hear, the screams of the destitute You listen to, and You save. And it is written: "Sing joyfully, O righteous, before HASHEM; for the upright praise is fitting."

By the mouth of the upright You shall be exalted;
By the lips of the righteous shall You be blessed;
By the tongue of the devout shall You be sanctified;
And amid the holy shall You be lauded.

And in the assemblies of the myriads of Your people, the House of Israel, it is the duty of all creatures, before you O HASHEM, our God and God of our forefathers to thank, laud, praise, glorify, exalt, adore, render triumphant, bless, raise high, and sing praises - even beyond all expressions of the songs and praises of David, the son of Jesse, Your servant, Your anointed.

And thus may Your name be praised forever- our King, the God, the Great and holy King - in heaven and on earth. Because for you it is fitting - O HASHEM our God and God of our forefathers - song and praise, lauding and hymns, power and dominion, triumph, greatness and strength, praise and splendor, holiness and sovereignty, blessings and thanksgivings to Your Great and Holy Name; from this world to the World to Come You are God. Blessed are You HASHEM, God, King exalted through praises, God of thanksgivings, Master of Wonders, Creator of all souls, Master of all deeds, Who chooses the musical songs of praise - King, Unique One, God, Life-Giver of the world.

HASHEM our God, all Your works will praise You, and all Your pious ones, the righteous who do Your will, and Your entire people the House of Israel will thank Your name with glad song--for you are HASHEM, and to You it is good to give thanks, and to Your name it is pleasant to sing, and from the beginning and forever, You are the only God. Blessed are You HASHEM, the King Who is praised and glorified, living and present, Who will reign for all eternity.

LEAN LEFT AND DRINK AT LEAST MOST OF THE CUP WITHOUT INTERRUPTION. HOWEVER, IT IS PREFERABLE TO DRINK THE ENTIRE CUP.

One who forgot to lean, must drink again.

Recite Beracha Aharona:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, Who creates the fruit of the vine. It appears that since this cup is not required, it may be drunken without reclining and without even drinking most of it. If one drank a revi'it, one says the following blessing:

Blessed are You HASHEM our God King of the Universe, for the vine and the fruit of the vine, for the produce of the field, and for a delightful, good, and spacious land that You desired and bequeathed our ancestors. Have mercy, HASHEM our God, on Israel Your people, and on Jerusalem Your city, and on Zion the abode of Your glory, and bring us up to it, and make us happy in its rebuilding; and make us happy HASHEM our God, [On the Sabbath: on this seventh day of rest,](#) Continued: on this day of holy convocation, on this day of the Feast of Matzot, and we will bless You for it in holiness and purity. Blessed are You HASHEM, for the Land and for its fruits.

אחד מי יודע

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?
אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ:
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ?
שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ:
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית.
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?
שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ:
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ?
אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ:
אַרְבַּע אִמָּהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?
חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ:
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אִמָּהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

שֵׁשׁ מִי יוֹדֵעַ?
שֵׁשׁ אֲנִי יוֹדֵעַ:
שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אִמָּהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

EHAD MI YODEA

1 - who knows 1

1 - I know 1

1 is Our God who is in the heavens and on earth.

2 who knows 2

2 I know 2

2 are the tablets of the commandments

1 is Our God who is in the heavens and on earth.

3 who knows 3

3 I know 3

3 are our forefathers

2 are the tablets of the commandments

1 is Our God who is in the heavens and on earth.

4 who knows 4

4 I know 4

4 are our matriarchs,

3 are our forefathers

2 are the tablets of the commandments

1 is Our God who is in the heavens and on earth.

5 who knows 5

5 I know 5

5 are the books of the t0orah,

4 are our matriarchs,

3 are our forefathers

2 are the tablets of the commandments

1 is Our God who is in the heavens and on earth.

6 who knows 6

6 I know 6

6 are the orders of the Mishna

5 are the books of the Torah,

4 are our matriarchs,

3 are our forefathers

2 are the tablets of the commandments

1 is Our God who is in the heavens and on earth.

שְׁבַעַה מִי יוֹדַע?
שְׁבַעַה אֲנִי יוֹדַע:
שְׁבַעַה יָמֵי שְׁבַתָּא,
שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדַע?
שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדַע:
שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה,
שְׁבַעַה יָמֵי שְׁבַתָּא,
שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

תְּשַׁעָה מִי יוֹדַע?
תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדַע:
תְּשַׁעָה יָרְחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה,
שְׁבַעַה יָמֵי שְׁבַתָּא,
שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

7 who knows 7
7 I know 7
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

8 who knows 8
8 I know 8
8 are the days to the Berit Milah
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

9 who knows 9
9 I know 9
9 are the months before birth,
8 are the days to the Berit Milah
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

עֲשֶׂה מִי יוֹדֵעַ?
עֲשֶׂה אֲנִי יוֹדֵעַ:
עֲשֶׂה דְבָרִיא,
תְּשַׁעַה יְרַחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה,
שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא,
שֵׁשׁ סְדָרֵי מִשְׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

אֶחָד עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ?
אֶחָד עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ:
אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵי־א,
עֲשֶׂה דְבָרִיא,
תְּשַׁעַה יְרַחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה,
שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא,
שֵׁשׁ סְדָרֵי מִשְׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ?
שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבִטֵי־א,
אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵי־א,
עֲשֶׂה דְבָרִיא,
תְּשַׁעַה יְרַחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה,
שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא,
שֵׁשׁ סְדָרֵי מִשְׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנַיִם לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

10 who knows 10
10 I know 10
10 are the commandments
9 are the months before birth,
8 are the days to the Berit Milah
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

11 who knows 11
11 I know 11
11 are the stars in Joseph's dream
10 are the commandments
9 are the months before birth,
8 are the days to the Berit Milah
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

12 who knows 12
12 I know 12
12 are the Tribes of Israel
11 are the stars in Joseph's dream
10 are the commandments
9 are the months before birth,
8 are the days to the Berit Milah
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ:
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִדֵּיָא.
שָׁנִים עָשָׂר שְׁבַטֵיָא,
אֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבֵיָא,
עֶשְׂרֵה דְבְרֵיָא,
תְּשַׁעַה יְרַחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלָּה,
שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבַתָא,
שֵׁשׁ סְדְרֵי מְשָׁנָה,
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

חד גדיא

חד גדיא, חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא שונרא ואכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא כלבא ונשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא חוטרא והפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא נורא ושרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא מיא וכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא תורא ושתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא השוחט ושחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא מלאך המות ושחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.
ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות, דשחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהפה לכלבא, דנשף לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

13 who knows 13
13 I know 13
13 are the attributes of God
12 are the Tribes of Israel
11 are the stars in Joseph's dream
10 are the commandments
9 are the months before birth,
8 are the days to the Berit Milah
7 are the days in a week till Shabbat
6 are the orders of the Mishna
5 are the books of the Torah,
4 are our matriarchs,
3 are our forefathers
2 are the tablets of the commandments
1 is Our God who is in the heavens and on earth.

HAD GADYA

One Kid. One Kid.

That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came a cat and ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came a dog and bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came a stick and beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came fire and burnt the stick, that beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came water and quenched the fire, that burnt the stick, that beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came the ox and drank the water, that quenched the fire, that burnt the stick, that beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came the butcher and slaughtered the ox, that drank the water, that quenched the fire, that burnt the stick, that beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came the Angel of Death and killed the butcher, that slaughtered the ox, that drank the water, that quenched the fire, that burnt the stick, that beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

Then came the Holy One, Blessed be He and slew the Angel of Death, that killed the butcher, that slaughtered the ox, that drank the water, that quenched the fire, that burnt the stick, that beat the dog, that bit the cat, that ate the kid, That Father bought for two zuzim, One Kid. One Kid.

שיר השירים פרק א

א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה : ב יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דְּדִיךְ
מִיָּן : ג לְרִיח־שִׁמְנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תוֹרֵךְ שִׁמְךָ עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבוּךָ :
ד מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ נִזְכִּירָה דְּדִיךְ
מִלֵּין מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבוּךָ : ס ה שְׁחוּרָה אָנִי וְנֶאֱוָה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהְלִי קֶדֶר
כִּירִיעוֹת שְׁלָמָה : ו אֶל־תִּרְאוּנִי שְׂאֲנִי שְׁחַרְחַרְתָּ שִׁשְׁזַפְתָּנִי הַשֶּׁמֶשׁ בְּנִי אֲמִי
נְחַרְוֵבִי שִׁמְנִי נִטְרָה אֶת־הַכְּרָמִים כְּרָמִי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי : ז הַגִּידָה לִי
שְׂאֵהְבָה נִפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצִהָרִים שְׁלָמָה אֶהְיֶה כְּעֶטְלָה עַל
עֲדָרֵי חֲבָרִיךָ : ח אִם־לֹא תִדְעִי לָךְ הֵיפָה בְּנִשְׁיִם צְאִי־לָךְ בְּעֵקְבֵי הַצֹּאן וְרַעֲיִ
אֶת־גְּדִיתֶיךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים : ס ט לִסְסָתִי בְּרֻכְבֵּי פָרְעָה דְמִיתֶיךָ רַעֲיָתִי :
י נֶאֱוָו לְחַלִּיךָ בַּתָּרִים צְוֹאֲרֶךְ בַּחֲרוּזִים : יא תוֹרִי זָהֵב נַעֲשֶׂה־לָךְ עִם נִקְדוֹת
הַכֶּסֶף : יב עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמַסְבּוֹ נִרְדֵּי נִתֵּן רִיחוֹ : יג צְלוֹר הַמָּרָא דוֹדִי לִי בֵּין
שְׂדֵי יָלִין : יד אֲשַׁלֵּל הַכֶּפֶרָא דוֹדִי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גְּדִי : ס טו הַנֶּךְ יִפָּה רַעֲיָתִי
הַנֶּךְ יִפָּה עֵינֶיךָ יוֹנִים : טז הַנֶּךְ יִפָּה דוֹדִי אֶף נָעִים אֶף־עַרְשָׁנוֹ רַעֲנָנָה :
יז קָרוֹת בְּתֵינּוֹ אֲרָזִים רַחֲיטְנוֹ בְּרוֹתִים :

שיר השירים פרק ב

א אָנִי חֲבַצְלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֵמֶקִים : ב כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי
בֵּין הַבָּנוֹת : ג כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַלְעָר כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבָּתִי
וּפְרִיו מִתּוֹק לְחֻכִּי : ד הִבִּיאֲנִי אֶל־בַּיִת הַלֵּין וְדָגְלוּ עָלַי אֶהְבָּה : ה סִמְכוֹנִי
בְּאִשִּׁישׁוֹת רַפְדוֹנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי־חוֹלַת אֶהְבָּה אָנִי : ו שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי
וַיִּמִּינוּ תַּחֲבֻקֵּי : ז הַשִּׁבְעָתִי אֶתְכֶם בָּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת
הַשָּׁדָה אִם־תַּעֲרִירוּ וְאִם־תַּעֲוֹרוּ אֶת־הָאֶהְבָּה עַד שֶׁתַּחֲפֹץ : ס ח קוֹל דוֹדִי
הִנְהִיזָה בָּא מְדַלֵּג עַל־הַהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת : ט דוֹמָה דוֹדִי לְצִבִּי אוֹ
לְעַפְר הָאֵילִים הִנְהִיזָה עוֹמֵד אַחַר כְּתִלְנוֹ מִשְׁגִּיחַ מִן־הַחֲלָנוֹת מִצִּיץ מִן־
הַחֲרָפִים : י עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתִּי וּלְכִי־לָךְ : יא כִּי־הִנְהִי
הִסְתּוֹ עֶבֶר הַגֶּשֶׁם חֲלָף הִלָּךְ לוֹ : יב הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ
וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוֹ : יג הַתָּאֲנָה חֲנֻטָה פִּגְיָה וְהַגִּפְנִים סִמְדָר נִתְּנוּ
רִיחַ קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתִּי וּלְכִי־לָךְ : ס יד יוֹנְתִי בְּחֻגֵי הַסֶּלַע בְּסִתְרֵי הַמְּדַרְגָּה
הִרְאִינוּ אֶת־מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאֶיךָ נֶאֱוָה :

טו אַחְזוּרֵנוּ שְׁוֹעֲלִים שְׁוֹעֲלִים קִטְנִים מְחַבְּלִים כְּרַמִּים וּכְרַמִּינוּ סְמָדָר :
טז דוֹדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הָרַעְיָה בְּשׁוֹשָׁנִים : יז עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים סָבַ
דְּמַה־לֶּךָ דוֹדֵי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרָה הָאֵילִים עַל־הָרֵי בְּתָר : ס

שיר השירים פרק ג

א עַל־מִשְׁכְּבִי בַלַּיְלוֹת בִּקְשָׁתִי אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי בִקְשָׁתִי וְלֹא מִצְאָתִי :
ב אֶקוּמָה נָא וְאֶסוּבָבָה בְּעִיר בְּשׁוֹקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבַקֶּשֶׁה אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי
בִקְשָׁתִי וְלֹא מִצְאָתִי : ג מִצְאֹנֵי הַשְּׂמָרִים הַסַּבְבִּים בְּעִיר אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי
רְאִיתָם : ד כִּמְעַט שֶׁעֲבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמִּצְאָתִי אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי אֲחִזְתִּי
וְלֹא אֲרַפְּנוּ עַד־שֶׁהֵבִיאתִי אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֹדֶר הוֹרְתִי : ה הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תִּעְוְרוּ וְאִם־תִּעוֹרוּ אֶת־
הָאֵהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ : ס ו מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֵשֶׂן מִקְטָרֶת
מוֹר וּלְבוֹנָה מִכָּל אֲבֻקַּת רוּכַל : ז הִנֵּה מִטְתּוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב
לָהּ מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל : ח כָּל־מִן אֲחִזִּי חָרֵב מִלְמַדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוּ עַל־יְרֻכּוֹ
מִפֶּחַד בַּלַּיְלוֹת : ט אֶפְרַיִן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעְצֵי הַלְבָנוֹן : י עֲמוּדָיו
עָשָׂה לְסוֹף רִפְידָתוֹ זָהָב מְרַכְּבוֹ אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אֵהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם :
יא צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שֶׁעֲטָרָהּ לוֹ אָמוֹ בְּיוֹם
חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ :

שיר השירים פרק ד

א הִנֵּךְ יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּךְ יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ שְׁעָרֶךָ כְּעֶדֶר הָעֵזִים
שֶׁגִּלְשׁוּ מִהַר גִּלְעָד : ב שִׁנֶּיךָ כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־הַרְחֻצָה שְׁכָל־
מִתְאִימוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם : ג כְּחוֹט הַשָּׁנִי שֶׁפִּתְתִּיךָ וּמִדְּבָרֶיךָ נֶאֱוָה כִּפְלַח
הַרְמוֹן רִקְתְּךָ מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ : ד כִּמְגֹדֶל דָּוִד צִוְּאָרְךָ בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלְךָ
הַמְגִן תִּלְוִי עָלָיו כָּל שְׁלֹטֵי הַגִּבּוֹרִים : ה שְׁנֵי שְׁדֵיךָ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאוּמֵי צַבִּיָּה
הַרוּעִים בְּשׁוֹשָׁנִים : ו עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים אֶלְךָ לִי אֶל־הַר הַמּוֹר
וְאֶל־גִּבְעַת הַלְבוֹנָה : ז כֶּלֶךְ יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ : ח אֲתִי מִלְבָּנוֹן כֶּלָּה
אֲתִי מִלְבָּנוֹן תְּבוֹאִי תְשׁוּרִי מִרְאֵשׁ אֲמָנָה מִרְאֵשׁ שְׁנִיר וְחַרְמוֹן מִמְעַנּוֹת
אֲרִיּוֹת מִהָרֵי נְמָרִים : ט לִבִּבְתִּנִּי אֲחִתִּי כֶלָּה לִבִּבְתִּינִי בְּאֶחָד מֵעֵינֶיךָ בְּאֶחָד
עֵנֶךָ מִצּוֹרְנֶיךָ : י מֵהֵיפּוֹ דָדֶיךָ אֲחִתִּי כֶלָּה מֵהֵטְבוֹ דָדֶיךָ מֵלִין וְרִיחַ שְׁמָנֶיךָ
מִכָּל־בְּשָׂמִים : יא נָפֶת תִּטְפְּנָה שְׂפֹתֶיךָ כֶלָּה דְּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶיךָ וְרִיחַ

שְׁלַמְתִּיךָ כְּרִיחַ לְבָנוֹן : יב גֵּן נָעוּל אַחֲתִי כֻלָּה גַל נָעוּל מֵעֵין חֲתוּם :
 יג שְׁלַחֲךָ פְּרִדָּס רְמוּנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם־נִרְדִים : יד נִרְדָּא וְכַרְלָם
 קָנָה וְקִנְמוֹן עִם כְּלַעֲצֵי לְבוֹנָה מֵר וְאַהֲלוֹת עִם כְּל־רֵאשֵׁי בְשָׁמִים : טו מֵעֵין
 גְּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִן־לְבָנוֹן : טז עוֹרֵי צָפוֹן וּבֹאֵי תִימָן הִפְיַחֵי גְנֵי
 יזְלוּ בְשָׁמֵי יבֵּא דוֹדֵי לְגִזּוֹ וַיֹּאכֵל פְּרִי מְגָדֵי :

שיר השירים פרק ה

א בָּאתִי לְגִנִּי אַחֲתִי כֻלָּה אֶרְתִּי מוֹרֵי עִם־בְּשָׁמֵי אֶכְלֵתִי יַעֲרִי עִם־דְּבָשֵׁי
 שְׁתִּיתִי יַיִן עִם־חֲלָבִי אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים : ס ב אֲנִי יְשֻׁנָּה וְלִבִּי
 עָר קוּלוּ דוֹדֵי דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אַחֲתִי רַעֲיִתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרֵאשֵׁי נִמְלֵא־טֹל
 קְנוֹצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה : ג פֶּשֶׁטְתִּי אֶת־כֶּתְנֵתִי אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה רַחֲצֵתִי אֶת־
 רַגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם : ד דוֹדֵי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמַעֲי הִמּוּ עָלָיו : ה קִמְתִּי
 אֲנִי לִפְתַּח לְדוֹדֵי וַיְדִי נְטִפּוֹ־מֹר וְאַצְבְּעֵתִי מֹר עֵבֶר עַל כַּפּוֹת הַמְּנַעוּל :
 ו פֶּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי חָמַק עֵבֶר נִפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא
 מִצְאֵתִיהוּ קִרְאֵתוֹ וְלֹא עָנִי : ז מִצְאֵנִי הַשְּׁמַרִים הַסַּבְבִּים בְּעִיר הַכּוֹנֵי
 פְּצַעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת־רִדְדֵי מַעְלֵי שְׁמַרֵי הַחֲמוֹת : ח הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־דוֹדֵי מֵהַתְּגִידוּ לוֹ שְׁחוּלֵת אֶהְבֶּה אֲנִי : ט מֵהַדוֹדֵךְ
 מִדוֹד הַיְפָה בְּנִשְׁיִם מֵהַדוֹדֵךְ מִדוֹד שְׁכָכָה הַשְּׁבַעְתָּנוּ : י דוֹדֵי צַח וְאֵדוֹם דָּגוּל
 מִרְבֶּבָה : יא רֵאשׁוּ כְּתָם פֶּז קוֹצוֹתֵינוּ תִלְתְּלִים שְׁחָרוֹת כְּעוֹרֵב : יב עֵינָיו
 כִּיּוֹנִים עַל־אֶפְיָקֵי מַיִם רַחֲצוֹת בְּחֲלָב יִשְׁבוֹת עַל־מְלֵאת : יג לְחָיו כְּעָרוּגַת
 הַבֶּשֶׂם מְגִדְלוֹת מְרַקְחִים שְׁפֹתוֹתֵינוּ שׁוֹשְׁנִים נְטִפּוֹת מֹר עֵבֶר : יד יָדָיו גְּלִילֵי
 זָהָב מִמְּלֵאִים בְּתַרְשִׁישׁ מַעֲיו עֲשֵׂת שֵׁן מַעְלַפֵּת סַפִּירִים : טו שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי
 שֵׁשׁ מִיִּסְדִים עַל־אֲדָנֵי־פֶז מֵרֵאֵהוּ כְּלָבָנוֹן בְּחֹר כְּאַרְזִים : טז חֲכוּ מִמֵּתִקִים
 וְכִלוּ מִחֲמָדִים זֶה דוֹדֵי וְזֶה רַעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם :

שיר השירים פרק ו

א אָנָה הִלֵךְ דוֹדֵךְ הַיְפָה בְּנִשְׁיִם אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וַנִּבְקַשְׁנוּ עִמָּךְ : ב דוֹדֵי יָרַד
 לְגִזּוֹ לְעָרוּגוֹת הַבֶּשֶׂם לְרַעוֹת בַּגְּנִים וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים : ג אֲנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי לִי
 הִרְעִה בְּשׁוֹשְׁנִים : ד יָפָה אֶת רַעֲיִתִי כְּתַרְצָה נְאוּה כִּירוּשָׁלַם אֵימָה
 כְּנִדְגָלוֹת : ה הַסָּבִי עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי שֵׁהֵם הִרְהִיבֵנִי שְׁעָרֶךָ כְּעָדָר הָעִזִּים שְׁגָלְשׁוּ
 מִן־הַגְּלֵעַד : ו שְׁנִיךָ כְּעָדָר הָרַחֲלִים שְׁעָלוּ מִן־הַרְחֻצָה שְׁכָלָם מִתְּאִימוֹת

וּשְׁכַלָּה אֵין בָּהֶם : ז כְּפֹלַח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ : ח שְׁשִׁים הֵמָּה
מְלָכוֹת וְשִׁמְנַיִם פִּילִגְשִׁים וְעֶלְמוֹת אֵין מִסְפָּר : ט אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי
אַחַת הִיא לְאִמָּה בָּרָה הִיא לְיוֹלְדֹתָהּ רְאוּהָ בְנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילִגְשִׁים
וַיְהַלְלוּהָ : י מִי־זֹאת הַנְּשֻׁקָה כְּמו־שָׁחַר יָפָה כְּלַבְנָה בָּרָה כְּחִמָּה אִימָה
כְּנִדְגָלוֹת : יא אֶל־גִּנַּת אֶגּוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנַּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחַה הַגָּפֹן
הַנְּצוּ הָרִמְנִים : יב לֹא יִדְעֵתִי נַפְשִׁי שְׁמִתְנִי מִרְכָּבוֹת עַמִּי־נָדִיב :

שיר השירים פרק ז

א שׁוּבִי שׁוּבִי הַשְׁוֹלְמַיִת שׁוּבִי שׁוּבִי וְנַחֲזֶה־בְךָ מִה־תַּחֲזוּ בַשְׁוֹלְמַיִת כְּמַחֲלַת
הַמַּחְנִים : ב מִה־יָפּוּ פְעַמְיָךְ בְּנִעְלָיִם בְּתִנְדִּיב חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים
מַעֲשֶׂה יְדֵי אָמֹן : ג שְׂרָרְךָ אֶגֶן הַסֹּהַר אֶל־יַחְסֹר הַמֶּזֶג בְּטִנְיָךְ עֲרַמַת חֲטָיִם
סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים : ד שְׁנֵי שְׂדֵיךָ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאֵמִי צְבִיָּה : ה צִוְאַרְךָ כְּמַגְדָּל
הַשֵּׁן עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֻשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בְּתִרְבִּיִם אַפְּךָ כְּמַגְדָּל הַלְּבָנוֹן צוֹפָה פְּנֵי
דַמְשִׁק : ו רֹאשְׁךָ עָלֶיךָ כְּכַרְמֶל וְדַלְתֹךְ רֹאשְׁךָ כְּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהֲטָיִם :
ז מִה־יָפִיתִי וּמִה־נִּעְלַמְתִּי אֶהְבֶּה בְּתַעֲנוּגִים : ח זֹאת קוֹמְתָךְ דְּמַתָּה לְתַמָּר
וְשְׂדֵיךָ לְאַשְׁכְּלוֹת : ט אִמְרֹתֶי אֶעֱלֶה בְּתַמָּר אַחֲזָה בְּסַנְסִינִי וַיְהִי־נֹא שְׂדֵיךָ
כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגָּפֹן וְרִיחַ אַפְּךָ כְּתַפּוּחִים : י וְחַכְּךָ כְּיִין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי
לְמִישְׁרַיִם דוֹבֵב שִׁפְתֵי יִשְׁנִים : יא אֲנִי לְדוּדֵי וְעָלִי תִשׁוּקְתוֹ : ס יב לֶכֶה דוּדֵי
נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה בַּכְּפָרִים : יג נִשְׁלִימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם פָּרַחַה הַגָּפֹן
פָּתַח הַסַּמְדָר הַנְּצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם אֲתֵן אֶת־דְּדֵי לֶךְ : יד הַדּוּדָאִים נְתַנְוִירִיחַ
וְעַל־פְּתַחֲחִינוּ כָּל־מַגְדִּים חֲדָשִׁים גַּם־יִשְׁנִים דוּדֵי צַפְנֹתִי לֶךְ :

שיר השירים פרק ח

א מִי יִתְנַדֶּךָ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אִמְצָאָךְ בַּחוּץ אֶשְׁקֶךָ גַּם לֹא־יָבוּזוּ לִי :
ב אֶנְהַגֶּךָ אֲבִיאָךְ אֶל־בֵּית אִמִּי תִלְמַדְנִי אֶשְׁקֶךָ מִיַּיִן הָרִקְח מַעֲסִיס רִמְנֵי :
ג שְׁמֵאלוֹ תַחַת רֹאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחְבֻּקְנִי : ד הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם
מִה־תַּעֲרִירוּ וּמִה־תַּעֲרְרוּ אֶת־הָאֵהָבָה עַד שֶׁתַּחֲפֹץ : ס ה מִי זֹאת עֵלָה מִן־
הַמַּדְבָּר מִתַּרְפֻּקַת עַל־דוּדָה תַחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרֶרְתִּיךָ שְׁמָה חִבְּלֹתָךְ אִמָּךְ שְׁמָה
חִבְּלָה יִלְדֹתְךָ : ו שִׁימְנֵי כַחוֹתֶם עַל־לִבְךָ כַחוֹתֶם עַל־זְרוּעֶיךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת
אֵהָבָה קִשָּׁה כְּשֹׁאֵל קִנְיָה רִשְׁפִיָּה רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבַתִּיהָ : ז מִים רַבִּים לֹא
יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאֵהָבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כְּלֵהוֹן בֵּיתוֹ

בְּאֵהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ : ח אָחוֹת לְנוֹ קִטְנָה וְשָׂדִים אֵין לָהּ מִהַנְּעֻשָׁה לְאַחֲתָנוּ
בַּיּוֹם שֶׁיִּדְבַרְבָּה : ט אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנָה עָלֶיךָ טִירַת כֶּסֶף וְאִם־דָּלֶת הִיא
נִצְוֶר עָלֶיךָ לֹחַ אָרֶז : י אֲנִי חוֹמָה וְשָׂדֵי כַּמְגֻדְלוֹת אֲזֵ הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת
שָׁלוֹם : יא כָּרֶם הִיָּה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא
בְּפָרְיוֹ אֶלֶף כֶּסֶף : יב כְּרָמִי שָׁלִי לְפָנַי הָאֶלֶף לָךְ שְׁלֵמָה וּמֵאתִים לְנֹטְרִים אֶת־
פָּרְיוֹ : יג הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּזִים חֲבָרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי : יד בְּרַח! דוֹדֵי
וְדַמְהֶלְךָ לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרֵי הָאֲזִלִּים עַל הָרֵי בְּשָׁמַיִם :

הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּזִים חֲבָרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי:

בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן!

לשנה הבאה בירושלים!